

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

Pintér Sándor belügyminiszter úr részére

1903 Budapest, Pf. 314.

Tárgy: nyílt levél a Csüllög kontra Magyarország ügyben kiadott belügyminisztériumi álláspont kapcsán

Tisztelt Miniszter Úr!

Az Emberi Jogok Európai Bírósága 2011. június 7-ei egyhangú döntéssel megállapította, hogy a Magyar Köztársaság megsértette az embertelen és megalázó bánásmód tilalmát és a hatékony jogorvoslatához való jogot a Magyar Helsinki Bizottság ügyvédje által képviselt Csüllög Zsigmonddal szemben. A marasztaló döntésről szóló hírre reagálva a Belügyminisztérium az RTL Klub híradójának eljuttatott álláspontja, amelyet a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokságának (BVOP) másnapi sajtóközleménye is megerősített, a következőket tartalmazta:

1. Csüllög Zsigmond fogvatartása jogszerű és szakszerű volt.
2. A szervezett bűnözésben részt vett fogvatartottakat indokolt az Emberi Jogok Európai Bírósága által kifogásolt szabályok szerint és körülmények között fogva tartani.
3. Az Európa Tanács kínzás elleni bizottsága 2009-ben vizsgálta a tárgybeli fogvatartási körülményeket, és azonnali intézkedésre okot adó körülményt nem talált, csak „apróbb kifogásai” voltak, amelyeket az intézet orvosolt.

Jelen nyílt levélben szeretném részletesen kifejteni a fenti megállapítások mindegyikével kapcsolatos súlyos fenntartásaimat.

1. *Csüllög Zsigmond fogvatartása jogszerű és szakszerű volt.*

Az állítás döbbenetes és egyben érthetetlen, az ország nemzetközi szerződésben vállalt kötelezettségeinek semmibevételét jelenti. A Magyar Köztársaság csatlakozott az Emberi Jogok Európai Egyezményéhez, azt az 1993. évi XXXI. törvénnyel kihirdette. Így az Egyezmény a magyar jog részévé vált. Emellett a magyar állam az Egyezmény 11. sz. Kiegészítő Jegyzőkönyvének ratifikálásával alávette magát az Emberi Jogok Európai Bírósága joghatóságának. Ez azt jelenti, hogy a Bíróság ítéletét a Magyar Köztársaság minden hivatalos szerve köteles elfogadni. Így amennyiben a Bíróság egy ügyben megállapítja, hogy a Magyar Köztársaság megsértette az Egyezményt, akkor az azt jelenti, hogy a kérdéses intézkedés – jelen esetben Csüllög Zsigmond elhelyezése – nem lehetett „jogszerű”, mivel a nemzetközi jogba és a magyar jogba (az 1993. évi XXXI. törvénybe) ütközik. Hiába nyilatkozta tehát azt a Belügyminisztérium, hogy az adott ügyben az eljárás jogszerű és szakszerű volt, ez nem lehet így még akkor sem, ha a kérelem alapját képező körülmények az egyébként irányadó magyar jogszabályoknak megfeleltek (hiszen a Bíróság döntése egyúttal annyit is jelent, hogy ezek a jogszabályok viszont nem feleltek meg az Egyezmény követelményeinek). Az a kijelentés, hogy a Bíróság által jogsértőnek talált fogvatartás jog- és szakszerű volt, semmi mást nem közvetít, mint azt, hogy a Minisztérium semmibe veszi a Magyar Köztársaság nemzetközi kötelezettségeit és a nemzetközi bíróság ítéletét.

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

2. A szervezett bűnözésben részt vett fogvatartottakat indokolt az Emberi Jogok Európai Bírósága által kifogásolt szabályok szerint és körülmények között fogva tartani.

A kijelentéssel legalább két alapvető probléma van. Egyrészt erre a magyar állam a strasbourgi eljárás során egyszer sem hivatkozott – nem véletlenül, ugyanis az ügyben kérelmezőként szereplő Csüllög Zsigmond egyetlen bűntársát sem tartották hasonló különleges biztonságú (ún. KBK) rezsimben, pedig értelemszerűen ők is szervezett bűnözéssel kapcsolatos cselekmények miatt kerültek bv-intézetbe.

Másrészt az ítéletből az is következik, hogy **az Emberi Jogok Európai Bírósága által kifogásolt szabályok szerint és körülmények között** (pl. évekig természetes fény hiányában) **nem szabad fogva tartani senkit**, sem szervezett bűnözésben részt vevő elkövetőt, sem mást. Ezt a bánásmódot az Emberi Jogok Európai Egyezménye szerint semmi nem igazolhatja. Így a Magyar Köztársaság – hacsak nem kívánja folyamatosan megsérteni a saját maga által vállalt és az összes civilizált európai országban érvényes kötelezettségeit – köteles megfelelően átalakítani a kifogásolt rezsimit.

3. Az Európa Tanács kínzás elleni bizottsága 2009-ben vizsgálta a KBK-beli fogvatartási körülményeket, és azonnali intézkedésre okot adó körülményt nem talált, csupán „apróbb kifogásai” voltak, amelyeket az intézet orvosolt.

Ez az állítás azt a hamis látszatot kelti, mintha az Európa Tanács kínzás és embertelen megalázó bánásmód elleni küzdelem céljából létrehozott szerve (CPT) nem kifogásolta volna érdemben a KBK szabályozását és az ottani fogvatartási körülményeket. Ezzel a szemben a valóság az, hogy **a CPT 1999 óta folyamatosan, minden látogatása alkalmával súlyos kifogásokat fogalmaz az intézménnyel kapcsolatban**, melyek közül a Csüllög kontra Magyarország ügyben többet maga a strasbourgi bíróság is szó szerint idéz. A Bíróság – többek között – a következők miatt állapította meg, hogy a magyar hatóságok megsértették Csüllög Zsigmond alapvető jogait: (i) nem indokolták érdemben Csüllög Zsigmond KBK-s elhelyezésének ismételt meghosszabbításait, így neki nem is volt lehetősége érdemi jogorvoslással élni a döntéssel szemben; (ii) Csüllög Zsigmondot minden alkalommal megbilincselték, amikor elhagyta a zárkáját, és a bilincset az orvosi vizsgálatok alatt sem vették le róla; (iii) nem vehetett részt a kulturális és szabadidős tevékenységekben; (iv) a ritka látogatásoktól eltekintve csak a börtön személyzettel érintkezhetett, emberi kapcsolatai jelentősen korlátozva voltak. Az alábbiakban a CPT e körülményekre vonatkozó kritikáiból idézek szemelvényeket. Megjegyzem egyúttal, hogy szemben azzal, amit a Minisztérium és a BVOP közleménye állít, e problémák némelyikével (pl. a rutinszerű bilincseléssel) kapcsolatban a CPT 2009-ben haladéktalan intézkedést kért a magyar hatóságoktól.

A CPT 1999-es jelentésének kivonata

„[...] a CPT azt javasolja, hogy:

– azt a fogvatartottat, akit a büntetés-végrehajtás vagy bíróság 4-es biztonsági csoportba helyezett vagy az ilyen elhelyezését meghosszabbította, írásban tájékoztassák az intézkedés indokairól (természetesen biztonsági szempontból kockázatos információk visszatartandók);

- az érintett fogvatartottnak lehetőséget kell biztosítani arra, hogy a döntéssel kapcsolatosan a saját álláspontját is kinyilvánítsa. [...]

A láb-és kézbilincset rutinszerű alkalmazása minden olyan alkalommal, amikor a fogvatartott a zárkáján kívül tartózkodik, súlyosan megkérdőjelezhető, különösen akkor, ha ezt hosszú ideig alkalmazzák egy egyébként is biztonságos környezetben.”

Magyar Helsinki Bizottság

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.

1242 Budapest, Pf. 317.

Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327

helsinki@helsinki.hu

www.helsinki.hu

A CPT 2005–es jelentésének kivonata

"64. [...] A CPT felszólítja a magyar hatóságokat, hogy tegyenek eleget a korábbi javaslataiban foglaltaknak a 4-es biztonsági csoportba sorolt fogvatartottak kapcsán az intézkedési írásbeli indokolásával és az arra adható fogvatartotti reakcióval kapcsolatban."

"66. [...] A CPT-nek meg kell ismételnie azt, hogy semmi nem igazolhatja a fogvatartottak zárkájukon kívüli rutinszerű megbilincselését, különösen akkor nem, ha az intézkedésre egy egyébként biztonságos környezetben kerül sor. A kényszerítő eszközök alkalmazása egy biztonságos sétaudvaron nyilvánvalóan elfogadhatatlan gyakorlat. A fogvatartottak egészségügyi vizsgálata során alkalmazott bilincseléssel kapcsolatban a CPT-nek az az álláspontja, hogy ez sérti az érintett fogvatartott méltóságát és akadályát képezi a megfelelő orvos-beteg viszony létrejöttének [...]. A CPT felhívja a magyar hatóságokat **minden további késedelem nélkül** vizsgálják felül a különleges biztonsági körleten elhelyezett fogvatartottakkal szemben alkalmazott kényszerítő eszközök alkalmazására vonatkozó gyakorlatukat."

A CPT 2009–es jelentésének kivonata

64. A jogi garanciák tekintetében [...] az érintett fogvatartottak **még mindig** arról számoltak be, hogy a csoportba sorolásról nem kaptak írásos tájékoztatást, ami megnehezíti a döntéssel szembeni fellépést, és elmondásuk szerint arra sem volt lehetőségük, hogy a döntés meghozatala előtt ők is kifejtsek véleményüket az intézkedés alkalmazásáról. Sőt, arra sincs lehetőségük, hogy az intézkedéssel szemben az Európai Börtön szabályok által megkövetelt független hatósághoz forduljanak jogorvoslattal.

A CPT **ismételten felszólítja** a magyar hatóságokat arra, hogy tegyenek eleget a korábban már megtett javaslatainak a 4-es csoportba sorolt fogvatartottak besorolásával kapcsolatos döntésről adott írásbeli indokolás és a döntéssel kapcsolatos álláspontjuk kifejtésével kapcsolatban.

70. A CPT véleménye szerint [...] az érintett fogvatartottaknak mindig fel kellene kínálni azt a lehetőséget, hogy véleményt mondjanak az ügyről [...]. Az érintett fogvatartottat, amennyire csak lehetséges, teljes körűen, folyamatosan, írásban tájékoztatni kellene az intézkedés okairól, és, ha szükséges, az ilyen elhelyezés megújításának indokairól; többek között ez teszi lehetővé számára, hogy eredményesen kihasználja az intézkedés megváltoztatásához vezető lehetőségeket.

75. [...] A Bizottság azt az ajánlást teszi, hogy megfelelő, változatos, tervszerű tevékenységi programot (amely munkát, oktatást, társas tevékenységet és célzott rehabilitációs programokat tartalmaz) biztosítsanak a különleges biztonsági körülmények között lévő fogvatartottak számára. [...] A KBK-en belül a fogvatartottak közötti érintkezésnek/társas tevékenységnek általánosnak kellene lennie; **a magánzárkához hasonló feltételeket csak akkor kellene alkalmazni, amikor az mindenképpen elkerülhetetlen, annak a személynek a kezelése érdekében, akit másokra nézve fokozottan veszélyesnek minősítettek, és csak a szükséges legrövidebb időre.**

77. [...] A Sátoraljaújhegyi Fegyház és Börtön KBK-ben, mindhárom fogvatartott kézbilincset viselt a zárkán kívüli mozgásai során (mind a Körleten belül, mind pedig azon kívül), amire több ór jelenlétében került sor. Az egyik fogvatartott esetében, a kézbilincset testövével együtt alkalmazták; a másik esetben pedig a kézbilincset mind testövével, mind pedig bokabilincsel. együtt alkalmazták. Az egyik fogvatartott azt mondta, hogy bilincsből maradt a szabadtéri testmozgás ideje alatt is; ha ez igaz, az szabályellenes. A vonatkozó dokumentáció megvizsgálása és az érintett személyi állománnyal folytatott beszélgetések nyomán a küldöttség arra a következtetésre jutott, hogy a Sátoraljaújhegyi Fegyház és Börtön KBK-ben fogvatartott személyekre egyidejűleg több mozgáskorlátozó eszköz

MAGYAR HELSINKI BIZOTTSÁG

1054 Budapest, Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
1242 Budapest, Pf. 317.
Tel/fax: + 36 1 321 4323, 321 4141, 321 4327
helsinki@helsinki.hu
www.helsinki.hu

Magyar Helsinki Bizottság

alkalmazása aránytalan ahhoz a veszélyhez képest, amelyet az intézeten belüli mozgásuk közben okoznak. Ez a megoldás lealacsonyító. A 2009. évi magyarországi látogatás végén, a küldöttség **haladéktalan intézkedést kért a KBK-ben elhelyezett fogvatartottakra mozgáskorlátozó eszközök alkalmazásának fölülvizsgálatára.**

Sajnos túlságosan is hosszasan lehetne még további kritikákat is idézni a CPT-től annak igazolására, hogy egyszerűen nem igaz, miszerint a CPT nem kritizálta a tárgyalt gyakorlatot és nem kért azonnali intézkedést. Ez a 12 éve változatlan – és a magyar hatóságok által figyelmen kívül hagyott – kritika képezte tehát az Emberi Jogok Európai Bíróságának a Csüllög kontra Magyarország ügyben hozott ítéletének egyik legfontosabb alapját.

Tisztelt Miniszter Úr!

A fentieket összefoglalva azt gondolom, hogy a Csüllög kontra Magyarország ügyben hozott nemzetközi bírósági döntéssel kapcsolatban a Belügyminisztérium és a BVOP által megfogalmazott álláspont vállalhatatlan és szakmailag nem megalapozott. Vállalhatatlan, mert megtévesztő információt közöl a CPT hazánkkal kapcsolatos jelentései tartalmáról, illetve az következik belőle, hogy a magyar hatóságok továbbra is követendőnek tartják az embertelen bánásmód abszolút tilalmát sértő gyakorlatot. Ha az álláspontból ésszerűen következő forgatókönyvre lehet számítani, vagyis arra, hogy az érintettek semmit nem változtatnak a strasbourgi bíróság által kritizált gyakorlaton, akkor hazánk további, bizonyosan vesztes eljárásoknak teszi ki magát, amelyek amellet, hogy Magyarország presztízsét rombolják, jelentős kártérítési és perköltségek kifizetésének kötelezettségével is járnak. Meggyőződésem, hogy ez senkinek sem érdeke, ezért kérem, hogy a közleményben megfogalmazott álláspontját felülvizsgálni, és a KBK-s elhelyezés eljárási szabályainak és körülményeinek megfelelő módosítása érdekében szükséges lépéseket megtenni szíveskedjék.

Budapest, 2011. június 10.

Válaszát várva, tisztelettel:

Magyar Helsinki Bizottság
Hungarian Helsinki Committee
1054 Bp., Bajcsy-Zsilinszky út 36-38. I/12.
Telefon/Fax: 321 4141
Adószám: 19013983/1141

Dr. Kádár András Kristóf
társelnök